

Marija Župevc
Franc KREMENŠEK - vojak 17. pešpolka AOV
Zgodba mojega očeta

Gospa Marija Župevc¹ mi je, poleg objave na portalu »Europeana1914-1918«, poslala zgodbo svojega očeta, eno od neštevilnih tragičnih zgodb iz 1. svetovne vojne. Takole pravi:

Moj oče Franc Kremenšek se je rodil 10. maja 1894 na Veliki Ilovi Gori, očetu Jožefu, 1859 in materi Katarini roj. Vider, 1857. Velika Ilova Gora je gručastem naselju v občini Grosuplje, ki pa spada pod pošto Videm Dobropolje

¹ Marija Župevc, 1949, višja med. sestra v pokoju, Ljubljana

in v župnijo Kopanje. Župnija je znana po stari cerkvi iz 15. stoletja, pa tudi po tem, da je vaški kaplan Jožef Prešern vzel k sebi v župnišče malega nečaka Franceta za pastirja, v njegovi knjižnici pa se je bodoči slovenski pesnik že zgodaj naučil brati in pisati.

Velika Ilova Gora je revna vasica. Tudi Kremenškovi so bili revni, hudo pa je bilo tudi takoj po Francetovem rojstvu, ko mu je umrla mati. Tako je oče ostal sam s tremi mladoletnimi hčerkami: Marijo (1884), Ano (1886) in Frančiško (1888), ki so nekako poskrbele za bratca, dojenčka. Leta 1908 se je ovdoveli stari oče vnovič poročil, petnajstletni France, moj oče, pa je kmalu zatem, po nekaj razredih osnovne šole, odšel za hlapca k Omahnu v Višnjo Goro.

Takoj na začetku 1. svetovne vojne 1914 je bil vpoklican v 17. pešpolk kranjskih Janezov. Kot postavnega in močnega mladeniča so določili v strojnično četo tega polka, ali kakor so takrat rekli na kratko »MGWK« oz. po nemško »Maschinengewehr Kompanie«. Pred odhodom na fronto so vpoklicane vojake na hitro izurili v ljubljanski Šentpetrski kasarni, nato pa so jih v »marškompaniji« napotili z vlakom ali peš v sestavo svoje matične enote: 17. pešpolk, na vzhodno fronto, v Galicijo in Karpate.

Oče je zelo nerad govoril o mukah in grozotah, ki so jih vojaki doživljali v krvavih spopadih na frontah v Galiciji in pozneje v Karpatih. Iz ohranjenih dokumentov v dunajskem vojnem arhivu pa sem izvedela, da je bil med 8. julijem in 5. avgustom 1915 hospitaliziran v rezervni vojaški bolnišnici na Ptuj zaradi odtiska (za dlan velika rana) na nogi, za katero so zdravniki posumili, da si jo je prizadejal sam. Na golo kožo (običajno na nogi) so si namreč za nekaj časa tesno navezali rezine surovega krompirja in nastala je rana, imenovana »flis«. V tistem času je bila pogosta navada, da so si vojaki zadajali rane ter se tako vsaj za nekaj časa rešili grozot in naporov fronte.

Ker pa je bil 17. pešpolk avgusta 1915 poslan na soško fronto, se je tudi oče iz bolnice vrnil v svojo enoto. Tako je tudi sodeloval v 3. soški bitki od 18. oktobra do 5. novembra 1915, ko so Italijani z veliko topovsko premočjo začeli napad na celi fronti s ciljem, da bi dokončno zavzeli Gorico, vendar so doživeli popoln neuspeh. Izgubili so 68.000 vojakov, medtem ko je na strani branilcev, tudi 17. pešpolka, padlo 42.000 vojakov.

V teh hudih spopadih je bil oče, po podatkih iz vojnega arhiva, 29. oktobra 1915 v Podgori pri Gorici ranjen – prestrelna rana v predelu glave. Bil je takoj poslan v vojaško bolnišnico v Judenburg, vendar ni podatkov, kako dolgo se je tam zdravil. Predpostavljam, da kar nekaj mesecev, verjetno do avgusta 1916.

Ko se je malo pozdravil, so ga poslali nazaj na soško fronto. Ker je včasih pripovedoval o neizmernem trpljenju, ki so ga vojaki doživljali na soški fronti, pri čemer je omenjal Doberdob, Fajti hrib in Piavo, predpostavljam, da je sodeloval v zadnjih sedmih soških bitkah 1916 in 1917 in jih tudi čudežno preživel.

Po mnenju zgodovinarjev je bil v 6. soški bitki oktobra 1916 v ospredju Doberdob, v 8. soški bitki oktobra 1916 pa Fajti hrib in nazadnje v 12. soški bitki oktobra in novembra 1917 prodor avstro-ogrske in nemške vojske do reke Piave.

Od 15. do 25. januarja 1918 je oče ležal v garnizijski bolnici v Gradcu zaradi obravnave in zdravljenja posledic poškodbe glave. Rana se mu namreč ni pravilno zacelila, ker je projektil poškodoval зауšesno žlezo slinavko.

Ker očeta ni na seznamu 17. pešpolka po italijanskem porazu na soški fronti, predvidevam, da so ga odpustili iz vojske kot trajno nesposobnega. Po vsej verjetnosti se je vrnil v Višnjo Goro k Omahnovim, kjer je bil že prej za hlapca. Leta 1932 je našel zaposlitev v Ljubljani. Imel je status vojaškega vojnega invalida in je prejemal invalidnino, nazadnje okrog 1.500 din mesečno.

Med italijansko oz. nemško okupacijo 1941–1945 je delal v Ljubljani in zaradi invalidnosti ni sodeloval v nobenih vojaških formacijah. Poročil se je leta 1947 in leta 1949 je pri 55 letih postal oče edine hčerke. Umrl je 19. februarja 1970, v svojem 76. letu.

Kakorkoli, oče je preživel vse strahote prve svetovne vojne na galicijski in soški fronti, rana na glavi pa mu je pustila trajne posledice. Oče je bil pošten, skromen in dobrega srca. Večkrat mi je pravil, da v vojni ni nikoli meril na človeka in ni ubil nobenega sovražnega vojaka. Zato sem še posebno ponosna nanj!

Tudi v:

